

EPISCOPUL NICOLAE IVAN, REÎNTEMEIETORUL EPARHIEI CLUJULUI, NĂSCUT ÎN SATUL TRADIȚIONAL TRANSILVAN ȘI DEVENIT PĂRINTELE METROPOLEI TRANSILVANIEI

Anul acesta a fost declarat de către Sfântul Sinod ca an omagial al satului românesc, al preoților și primarilor gospodari. Pe deasupra, este anul comemorativ al patriarhilor Nicodim Munteanu, Iustin Moiescu și al traducătorilor de cărți bisericești.

Noi, clujenii, în context cu direcția trasată de Sfântul Sinod, nu putem uita că în anul 1919 venea la Cluj omul providențial pentru zonă, Episcopul Nicolae Ivan. El s-a născut la țară, în satul Aciliu, județul Sibiu, din părinți cu frică de Dumnezeu. Într-o prima fază, satul românesc a fost cel care l-a format, părinții lui, oameni evlavioși, și tradițiile puternice din Ardeal.

Fiind un om al faptei, când a devenit episcop: „*n-au fost date uitării nici satele, de care ierarhul a purtat grijă de aproape, din dorința să aibă locașuri de închinare, iar fiii lor să-și valorifice potențialul sufletesc, urmând școli superioare sau îmbrățișând meserii*”¹.

La Cluj, după Marea Unire, așa cum dorise Marele Mitropolit Andrei Șaguna, vlădicia de obârșie ștefaniană se reînființează. Întâi s-a înființat un consistoriu, în anul 1919, avându-l ca președinte pe asesorul arhidiecezan din Sibiu, Nicolae Ivan. În anul 1921 el va deveni Episcopul Întemeietor al acestei importante eparhii a Vadului, Feleacului și Clujului.

---

¹ Pr. Prof. NICOLAE VASIU și Pr. Prof. IOAN BUNEA, *Episcopul Nicolae Ivan*, Editura Renașterea, Cluj-Napoca, 2015, p. 22.

Va păstori satele împrăștiate în Transilvania de Nord-Vest, dar și metropola Transilvaniei de la Cluj. Nu vom face o analiză exhaustivă a mediului pe care l-a păstorit, ci ne vom opri mai mult la mediul sătesc, cel ce este în atenția Sfântului Sinod în acest an.

În multe din localitățile rurale va sprijini construirea de biserici și, pe vremea lui, iau naștere câteva din mănăstirile eparhiei. Sentimentele ce se nasc în sufletul intelectualului plecat de la sat sunt cuprinse în versurile cântecului: „*Când m-aprociu de-al meu sat, / Cunosc câinii pe lătrat, / Oamenii pe cuvântat, / Pe mama după oftat*”.

Lucian Blaga, o vreme consilier bisericesc la *Biserica din Deal*, devenit intelectual de marcă al Clujului, nu uită spiritualitatea sătească a Lancrămului. Contemporan cu Episcopul Nicolae Ivan, în discursul de intrare în Academia Română, elogiază Satul Românesc: „*Satul trăiește în mine într-un fel mai palpitant, ca experiență vie, sunt fiu de preot, toată copilăria, o fantastic de lungă copilărie, adolescența, întâia tinerețe până la vârsta de douăzeci și atâția ani, le-am petrecut, cu întreruperi, impuse de nomadismul sezonier al școlarului, la sat, sau în nemijlocită apropiere, în orice caz, în necurmat contact cu satul natal*”.

Pentru el, „*veșnicia s-a născut la sat*”, și cu bagajul sufletesc pe care și l-a câștigat în Lancrăm va umbla toată viața. Tot în discursul de intrare în Academie își atenționează auditoriul: „*Voi vorbi despre satul românesc din amintire trăită și făcând oarecum parte din fenomen. Voi încerca în puține cuvinte să actualizez mai ales ceea ce copilul știe despre sat și despre orizontul acestuia. Copilăria petrecută la sat mi se pare singura mare copilărie*”³.

Lucrul acesta l-a experimentat și Nicolae Ivan, și, de ce nu, toți cei ce ne-am născut la țară. Nu toți însă suntem în stare să dăm glas sentimentelor pe care le-am trăit. Ioan Alexandru, un puternic îndrăgostit de sat, subliniază faptul că „*țăraniii noștri, oricât de săraci ar fi fost, viețuiau frumos, oricât de modest era un*

² *Elogiul satului românesc*, <https://journalspiritual.eu/lucian-bлага-elogiul-satului-romanesc/>, 3 ianuarie 2018.

³ *Ibidem*.

*pridvor, este cioplit cu har și-i loc mereu până la unealta cea mai umilă de încrustarea unui semn al frumuseții*⁴.

Concluzia pe care o trage este că, deși am ajuns orășeni, „*suntem un popor de țărani. Nimeni nu s-a identificat cu acest pământ de-a lungul veacurilor mai adânc decât țăranul daco-roman. De altfel, marile civilizații s-au zămislit acolo unde o comunitate s-a statornicit locului și a început să viețuiască în spiritul legilor morale...*”⁵.

În ambianța de la sat s-au plămădit cele mai trainice și morale obiceiuri, în legătură directă cu viața liturgică. Lucrul acesta îl exprimă țăranul prin versuri pline de teologie: „*Foaie verde, grâu mărunț / Câte flori sunt pe pământ, / Toate merg la jurământ. / Numai spicul grâului / Și cu vița vinului / Și cu lemnul Domnului / Zboară-n naltul cerului / Stau în poarta raiului / Și judecă florile / Unde li-s miroasele*”.

Toate aceste lucruri or fi valabile și pe alte plaiuri, dar, în ce privește satul românesc, ele sunt imprimare în felul de a gândi, în felul de a vorbi, în felul de a acționa. Lucian Blaga, tot în acel discurs de primire în Academie, concluzionează: „*Matca stilistică românească este o realitate. O realitate sufletească de necontestat. Putem privi ca nici unul din popoarele înconjurătoare, în afară poate de cel rusesc, cu mândrie de binecuvântați stăpâni asupra acestui incomparabil și inalienabil patrimoniu. Matca stilistică populară, și cele înfăptuite sub auspiciile ei, indică posibilitățile felurite ale viitoarei noastre culturi majore*”⁶.

Poeții satului nostru transilvan sunt Coșbuc și Goga. Ioan Alexandru consemnează că „*ei sunt poeții satului nostru transilvan. Cântările lor au izvorât din sat și au rămas în casele țăranilor. Astăzi toți țărani transilvani le cântă, iar unii, fără să știe de unde vin; au devenit folclor, s-au întors în albia din care au ieșit*”⁷.

⁴ IOAN ALEXANDRU, *Iubire de Patrie*, Editura Eminescu, București, 1985, p. 97.

⁵ *Ibidem*, p. 96.

⁶ *Elogiul satului românesc*.

⁷ IOAN ALEXANDRU, *op. cit.*, p. 107.

Poeziile lor îmbrățișează toată paleta preocupărilor țăranilor, inclusiv cele religioase. Atmosfera mirifică din ziua de Paști este surprinsă de Coșbuc: „Și cât e de frumos în sat! / Creștinii vin tăcuți din vale / Și doi de se-ntâlnesc în cale / Își zic: Hristos a înviat! / Și râde-atâta sărbătoare / Din chipul lor cel ars de soare”⁸.

Spiritualitatea satului transilvan inundă inima poetului. Din nefericire, ca foarte multora din contemporanii noștri, „*acestui moment de beatitudine rustică, i se opune în inima poetului, o undă de tristețe generată de constatarea că el este un deșezădăcinat, purtat «pe-adâncuri de mări, în lupta cu valurile și vânturile»; biruinței vieții din simbolica asociere cu ceata fericită a copiilor i se opune ideea trecerii ireversibile a anilor*”⁹.

Octavian Goga subliniază și el frumusețea plaiurilor și profunzimea sentimentelor pe care le aveau în suflet ardelenii noștri înainte de Marea Unire: „*La noi sânt codrii verzi de brad / Și câmpuri de mătasă; / La noi atâția fluturi sânt / Și-atâta jale-n casă. / Privighetori din alte țări / Vin doina să ne-asculte; / La noi sânt cântece și flori / Și lacrimi multe, multe...*”¹⁰

Credem că atât Coșbuc, cât și Goga au reușit să scoată în evidență frumusețea satului transilvănean și spiritualitatea de care sunt pătrunse toate manifestările culturale de aici. Și lucrul acesta-l afirmă și oamenii care au avut preocupări mistice serioase. Îl voi cita pe Nichifor Crainic, care, s-a ocupat și de unul și de altul. Zice el că „*asprele condiții milenare ale vieții de peste munte, vecinătatea unor popoare străine, constrângerile și prigoanele de tot felul, de pretutindenii și de totdeauna au apăsător asupra sufletului ardelenesc, dar, în loc să-l strivească, l-au îndârjit, l-au înviforât și l-au contopit într-un bloc de solidaritate masivă, capabilă să înfrunte toate uraganele lumii*”¹¹.

⁸ GEORGE COȘBUC, *Poezii*, vol. 1, Editura Cartea Românească, București, 1982, p. 180.

⁹ GEORGE COȘBUC, *Poezii*, vol. 1, Editura Albatros, 1966, p. 20.

¹⁰ OCTAVIAN GOGA, *Poezii*, Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca, 2001, p. 10.

¹¹ NICHIFOR CRAINIC, *Puncte cardinale în haos*, Editura Timpul, Iași, 1996, p. 168.

Această stare de spirit a exprimat-o cum nu se poate mai bine George Coșbuc, care „e cel mai complex din această pleiadă, care încarnează în formele artei spiritul Ardealului. Toți au comună cu el receptivitatea afectivă a realității din afară, acea inimă larg deschisă către neam, care face din eul artistic o pâlnie de primire și un caracter de răbufnire a suflului colectiv”¹².

În ce-l privește pe Octavian Goga, acesta afirmă că „sentimentul specific ardelenesc, născut în condițiile istoriei cunoscute, nu e un sentiment de robii cu soarta pecetluită, ci de stăpâni oprimați în propria lor casă. Robii destinați robiei își îndură soarta fără murmur. Stăpânii oprimați, dimpotrivă, își plâng durerea și se răzvrătesc”¹³.

Iar dacă pe Lucian Blaga l-am văzut elogiind satul românesc în discursul de intrare în Academie, lucrul acesta îl face și versuit în poezia 9 mai 1895: „Sat al meu, ce porți în nume / sunetele lacrimii, / la chemări adânci de nume / în ce noapte te-am ales / ca prag de lume / și potecă patimei. / Spre tine cine m-a-ndrumat / din străfund de veac, / în tine cine m-a chemat / fie binecuvântat / sat de lacrimi fără leac”¹⁴.

Am mai putea evoca mulți autori care omagiază satul românesc, cu valorile și frumusețile lui. Țăranul român, primarul gospodar, munca pe care ei o prestează au rămas în atenția oamenilor deosebiți. Părintele Dumitru Stăniloae zice că „munca și rugăciunea nu numai că se apropie și se întregesc într-o sfortare organică spre înnobilare și mântuire, ci se și ajută una pe alta. Rostul înalt al muncii, ca factor în economia mântuirii, ca destin fințial și divin al omului, se luminează numai când cade asupra ei lumină de sus, prin credință și rugăciune”¹⁵.

Vasile Militaru închină un imn superb muncii țăranului: „Muncă, - rugăciune sfântă, / Sub al cărei tainic har / Cine se

¹² Cf. NICHIFOR CRAINIC în *Puncte cardinale în haos*, p. 169.

¹³ Cf. NICHIFOR CRAINIC în *Puncte cardinale în haos*, p. 189.

¹⁴ LUCIAN BLAGA, *Poezii*, Editura pentru literatură, București, 1966, p. 192.

¹⁵ DUMITRU STĂNILOAE, *Cultură și Duhovnicie*, 2, Basilica, 2012, p. 360.

*avântă / Cântă / Și se-nalță ca mireasma de tămâie într-un altar / Muncă binefăcătoare, neamul meu îți știe harul, / Că, de veacuri, frânt pe glie, / Sub alean de ciocârlie, / Cu sudoarea mir pe frunte, și se-nchină tot plugarul*¹⁶.

Cu durere trebuie să spunem că noi asistăm astăzi, la începutul mileniului III, la prăbușirea satului românesc. Motivele or fi mai multe. Noi amintim trei: natalitatea slabă, stabilirea multor familii tinere la oraș și mai ales emigrarea multor tineri în țările din Vest, numărul lor fiind peste 4 milioane. La început, ei erau determinați la aceasta de cauze obiective, neoferindu-li-se în România un loc de muncă. Cred, însă, că s-a și creat un curent de opinie. Noi ne rugăm lui Dumnezeu să se întoarcă, dar, cu siguranță, mulți nu se vor mai întoarce.

Am început acest articol punându-l sub oblăduirea Episcopului reîntemeietor, Nicolae Ivan. El a avut grijă și de satul românesc, dar a dat și o direcție spirituală metropolei Transilvaniei, orașul Cluj. A fost un om ieșit din comun, s-a implicat edilitar și instituțional în ctitorirea Clujului românesc. S-a îngrijit nu numai de viața spirituală a urbei, ci și de cea universitară și economică.

Dar cea mai mare realizare a lui a fost măreața Catedrală din Cluj, așa cum pentru Părintele Patriarh Daniel ctitoria pentru veșnicie rămâne Catedrala Națională. La sfințirea Catedralei din Cluj, Părintele Dumitru Stăniloae scria: „Zilele de 5 și 6 noiembrie 1933 vor trebui însemnate cu roșul marilor sărbători în calendarul românismului și al Ortodoxiei ardelene. Biruința românească în capitala Ardealului în aceste zile s-a pecetluit. Atunci s-a coborât în cortul mântuirii, alcătuit și fixat de poporul românesc pe pământul vechilor sale dureri, Dumnezeuul părinților noștri, pentru a ne fi în veci ocrotitor de dușmanii de odinioară și ajutor în silințele noastre de-a ne împlini menirea pe aceste plaiuri”¹⁷.

¹⁶ <http://www.citatepedia.ro/index.php?id=51280>, 2 ianuarie 2019.

¹⁷ DUMITRU STĂNILOAE, *Cultură și Duhovnicie*, 1, Basilica, București, 2012, p. 360.

Nicolae Ivan s-a mutat la Domnul pe 3 februarie 1936. Însmormântarea s-a făcut joi, 6 februarie 1936, fiind omagiat și plâns de toată suflarea eparhiei. Părintele Ioan Lupaș, în cuvântul său funebru, l-a citat pe Sfântul Pavel, care zice: „*Lupta cea bună m-am luptat, călătoria am săvârșit, credința am păzit*” (2 Timotei 4, 7). Prin hărnicia sa și spiritul său misionar a lăsat o moștenire bogată posterității. „*Prin spiritul său creator, Nicolae Ivan a devenit un om instituțional, îndreptățit să treacă pragul veșniciei, cu gândul înseninat de conștiința marilor înfăptuiri și a neprețuitelor servicii, închinat ca tot atâtea jertfe fără prihană pe altarul credinței străbune, pe al iubirii de neam și de țară*”¹⁸.

Moștenirii lăstate de el îi dăm cuvenita prețuire, făcând o misiune serioasă și harnică, așa cum a fost misiunea lui.

†ANDREI

*Arhiepiscopul Vadului, Feleacului și Clujului
și Mitropolitul Clujului, Maramureșului și Sălajului*

---

¹⁸ IOAN LUPAȘ, „Cuvânt la însmormântarea episcopului Nicolae Ivan, în numele Academiei Române”, în *Renașterea*, nr. 7-8/1936, pp. 8-9.